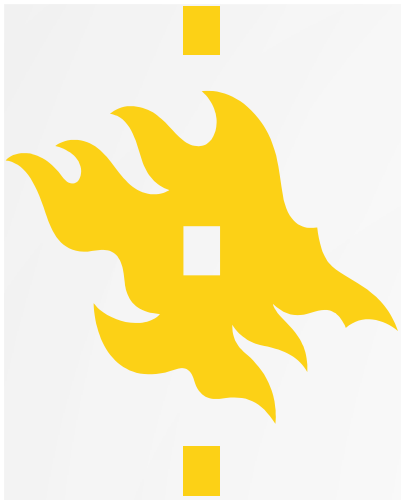

MEILLÄ ON TIETO – MITÄ TEEMME SILLE?

Yksilöön tähtämisestä yhteiskuntalukutaitoon ammattillisessa koulutuksessa

Kristiina Brunila

Professori

**AGORA kasvatuksen ja koulutuksen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja
tasa-arvon tutkimuskeskus**

<https://www.helsinki.fi/en/researchgroups/agora-for-the-study-of-social-justice-and-equality-in-education>

Helsingin yliopisto

www.helsinki.fi/en/agora[All research groups](#)[Home](#)[News](#)[Research](#)[People and collaboration](#)[Activities](#)[Interviews with AGORA researchers](#)[Publications](#)[Contact](#)[Home](#) > [News](#)

News

NEWS

EQUALITY | 24.2.2025

A nationwide training program on equality, equity, and anti-racism by AGORA and the Ministry of Education and Culture

NEWS

UNIVERSITY | 2.12.2025

AGORA Newsletter 2025

The year 2025 is drawing near its end, and AGORA for the Study of Social Justice and Equality in Education sends its warmest seasonal greet...

NEWS

19.8.2025

Hybrid Lecture Series "Education and Inequalities in Uncertain Times: Critical Perspectives on Education Futures"

An international Education & Inequalities lecture series is organised this autumn by our AGORA Research Centre and KUPOLI Research Unit. Th...

NEWS

19.6.2025

Problematizing education and digital technology

AGORA is part of the Critical Studies of Education and Technology (CSET) network, a unique international hub for critical and theoretical e...

NEWS

EQUALITY | 26.2.2025

Ten Years of Transformation: AGORA's Commitment to Social Justice and Equality in Education

The AGORA Research Centre for the study of social justice and equality in education celebrated its launch 10 years ago, in April 2014, with...

NEWS

DEMOCRACY | 9.1.2025

Lack of human rights education is a threat to democracy and the rule of law – Finland is not a model country

Finnish teacher education lacks systematic human rights education. This threatens democracy and the rule of law, as deficiencies in school ...

MEILLÄ ON TIETO

- **Hyvä uutinen: meillä on jo kaikki tieto**
- **vuosikymmenten tutkimus eriarvoisuudesta**
- **tieto koulutusjärjestelmän roolista:**
  - eriarvoisuuden tuottajana
  - eriarvoisuuden purkajana
- **tieto käytännöistä:**
  - kohtelu, oletukset, vuorovaikutus
  - arviointi, ohjaus, opetuksen sisällöt jne.
- **projektit, tutkimukset, raportit, suositukset**
- **→ tietoa on valtavasti**

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

ONGELMA ON JOSSAIN MUUALLA

- Tiedon ja käytännön välinen kuilu
- tieto ei kiinnity arkeen
- tieto jää:
  - projekteiksi
  - puheeksi
  - irrallisiksi toimenpiteiksi
- tieto ei muutu käytännöksi

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

AMMATILLINEN KOULUTUS ja ERONTEOT

Brunila, K., Hakala, K., Lahelma, E. & Teittinen, A. (toim.)
Ammatillinen koulutus ja yhteiskunnalliset eronteot.
Gaudeamus.

Teos perustuu laajaan Suomen Akatemian rahoittamaan tutkimushankkeeseen

Teoksessa tarkastellaan ammatillista koulutusta eriarvoisuuden näkökulmasta

Keskeinen havainto: ammatillinen koulutus toimii samanaikaisesti mahdollistavana ja rajaavana tilana

Eronteot eivät ole neutraaleja, ne liittyvät esim. varallisuuteen, sukupuoleen, etnisyyteen, vammaisuuteen, seksuaalisuuteen jne. ja ne ohjaavat koulutuspolkuja ja mahdollisuuksia.

Keskeinen kysymys:

- miten koulutuksen käytännöt
- ohjaavat sijoittumista eri aloille
- tuottavat ja vahvistavat eroja

koulutus ei vain heijasta eroja
→ vaan myös tuottaa niitä

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

Youth on the move-teos (Brunila, K. & Lundahl, L, kaikille avoin open access-kirja, löytyy netistä)

Edited by
Kristiina Brunila
& Lisbeth Lundahl

Youth on the Move

Tendencies
and Tensions
in Youth Policies
and Practices

HUP HELSINKI
UNIVERSITY
PRESS

Youth on the Move – siirtymät toisin ajateltuna

- kansainvälinen tutkimus nuorten siirtymistä
- Euroopan ja pohjoismaiden konteksteissa

Siirtymä ei ole vain:

- yksilön valinta
- yksilön kehitysvaihe

Siirtymä on:

- poliittista ohjausta
- koulutuksen käytäntöjä
- kohtaamisia ja vuorovaikutusta
- institutionaalisia ratkaisuja

Siirtymä = verkosto ja koneisto, joka ohjaa polkuja, tekee liikkeistä “hallittavia” ja suuntaa kohti tiettyjä päämääriä

Siirtymät määrittelevät, millaisiksi nuoret nähdään, mitä heiltä odotetaan, ja millaisia mahdollisuuksia heille avautuu

→ siirtymä ei ole neutraali vaihe vaan yhteiskunnallinen mekanismi

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

YKSILÖÖN ”TÄRÄHTÄMINEN”

Kehityssuunta: yksilöön tähtäminen

Ongelmat paikannetaan yksilöön

- **korostetaan:**
  - motivaatio
  - resilienssi
  - valmiudet
  - tausta

Rakenteellinen → yksilölliseksi

Esimerkki:

- **varattomuus = ongelma**
- **vauraus = näkymätön normi**
- **etuoikeus ei näy**
- **kapeakatseisuutta ei problematisoida**
- **jotkin ”taustat” ongelmia, toiset normeja**

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

PARADOKSI

- **Ammatillinen koulutus:**
  - **avaa reittejä**
  - **mutta voi myös tuottaa eriytymistä**

Keskeinen kysymys:

**miksi etsimme ongelmia yksilöstä,
taustasta tai “puutteista” kun
voisimme tarkastella koulutuksen
käytäntöjä?**

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

ERIARVOISUUDEN KEHÄ

Koulutuksessa yhteiskunnallisesti rakentuvista ongelmista tulee lapsien ja nuorten olemukseen ja ominaisuuksiin kiinnittyviä ongelmia ja puutteita.

Niille, jotka ovat kokeneet esim. syrjintää, rasismia, köyhyyttä tai muuta eriarvoisuutta ei välttämättä viestitä, että sinuun uskotaan, sinussa on potentiaalia.

Keskeinen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden este on hierarkkinen luokittelu ja kategorisointi, mistä seuraa oletuksia luokitusten kohteena olevien perustavasta olemuksellisesta erilaisuudesta.

Oletus erilaisista ominaisuuksista johtaa erilaiseen kohteluun. Se puolestaan tuottaa erilaisuutta, mikä edelleen vahvistaa oletusta luokittelun kohteen olemukseen sidotuista ominaisuuksista.

Näin kehä toimii:

- oletus (tausta, kyvyt, motivaatio)
- kohtelu
- mahdollisuuksien kaventuminen
- oletus vahvistuu
- → kehä toistuu

Olemme päätyneet kiertämään kehää. Kehästä on kuitenkin mahdollista päästä ulos.

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

”Yksilöön tähtämisen” ylittäminen

- Yksilöön keskittyvä eetos saa kiertämään kehää, jossa oletukset erilaisista ominaisuuksista, puutteista ja vajavaisuuksista johtavat erilaiseen kohteluun, kategorisointeihin ja hierarkioihin, mikä puolestaan vahvistaa oletuksia erilaisista ominaisuuksista.
- Yksilöön keskittyvät toimenpiteet helposti unohtavat käytäntöjen, kohtelun, oletusten, opetuksen, ohjauksen jne. merkityksen – ja missä olisi kaikkein eniten tehtävissä.
- Yksilöä ei voi muuttaa, mutta käytäntöjä, oletuksia, kohtelua, vuorovaikutusta, arvostusta, puhuttelun tapaa ja laajempia rakenteita voidaan muuttaa.

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön paradoksit koulutuksessa

- Tasa-arvo tunnustetaan juhlapuheessa
- Käytännössä se jää sivuun → projektiksi, erilliseksi teemaksi, katvealueelle

Juhlapuheen ja käytännön paradoksi

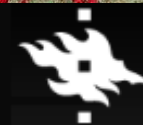
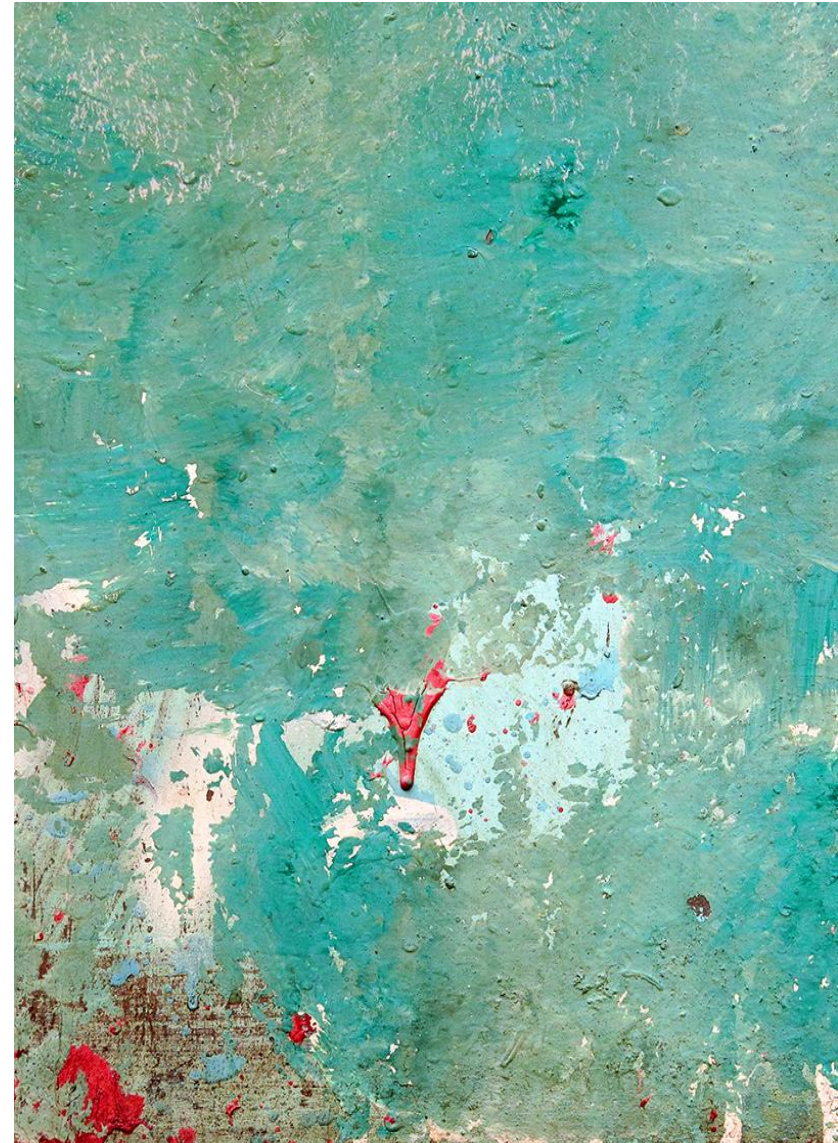
- Sama järjestelmä korostaa tasa-arvoa
- mutta tuottaa käytäntöjä, joissa se marginalisoituu

Tietämisen paradoksi

- Opettajia koulutetaan tietämään, hallitsemaan, ratkaisemaan
- Mutta eriarvoisuus ei ratkea varmuudella. Muutos alkaa siitä, että uskalletaan sanoa: *“en vielä tiedä”*

Projektiparadoksi

- Opitaan projekteissa, mutta tieto ei kiinnity rakenteisiin
- toiminta ei muutu

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

YHTEISKUNTALUKUTAITO

Tarvittava siirtymä:

- yksilöstä → käytäntöihin
- tapauksesta → rakenteisiin
- havainnosta → vastuuseen

• Kysymys muuttuu:

• Ei

→ mikä tässä opiskelijassa on vikana

• VAAN

→ mitä tässä tilanteessa tapahtuu käytäntöjen tasolla laajemmin tapahtuu, miten tilanne on rakentunut, millaiset toimintatavat, valtasuhteet ja tieto ohjanneet tilanteeseen.

Esimerkki: Perinteinen tulkinta:

“Opiskelija on laiska / ei kiinnosta / puuttuu motivaatio.”

Yhteiskuntalukutaidon kysymys:

“Mitä tässä tilanteessa tapahtuu käytäntöjen tasolla?”

Kun opiskelija ei osallistu tunneille, se tulkitaan helposti motivaation puutteeksi. Mutta kun pysähdytään, voidaan kysyä: millainen tämä oppimisympäristö on, ketä varten se on rakennettu, tuleeko opiskelija siinä nähdä, millaisia odotuksia ja oletuksia häneen kohdistuu?

Onko kyse motivaatiosta – vai siitä, ettei opiskelija löydä paikkaansa näissä käytännöissä?

Yhteiskuntalukutaito = ymmärrystä nähdä tilanne osana laajempaa rakennetta ja tunnistaa oma positio siinä.

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

Meillä on tieto

...kysymys on, mitä teemme tiedolla

-ei uusi projekti

-ei uusi työkalu

VAAN

**-miten toimimme vähän toisin
arjessa**

**-Emme voi muuttaa yksilöä, mutta
voimme muuttaa käytäntöjä.**

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education

Kiitos!

**Ole yhteyksissä!
AGORAlaisia voi pyytää
puhujiksi ja kanssa-
pähkäilijöiksi 😊**

**Email:
kristiina.Brunila@helsinki.fi**

AGORA

for the Study of Social Justice and Equality in Education